

BRTÁŇOVÁ, Erika (ed.): LITERÁRNOHISTORICKÉ KOLOKVIUM. Bratislava : Ústav slovenskej literatúry SAV, 2013. 248 s.

Zborník z vedeckej konferencie *Literárnohistorické kolokvium* obsahuje súbor príspevkov, ktoré odzneli na dvoch rovnomených stretnutiach (2011, 2012). Ide o iniciatívu Ústavu slovenskej literatúry SAV so zámerom poskytnúť platformu pre pravidelné stretávanie sa literárnych historikov. Pozornosť sa kladie na interpretačné možnosti diel staršej slovenskej literatúry – na prekonávanie stereotypov v doterajších interpretáciách, na inšpirácie z najnovších literárnohistorických výskumov a na význam sprístupňovania literárneho umenia v rámci vysokoškolského vyučovania.

Príspevky sú usporiadané v troch častiach, stredovek, humanizmus a renesancia a tzv. archív, ktorého súčasťou je príspevok Eriky Brtáňovej a Adelaidy Mezeiovej s názvom *Vydávanie literárnej korešpondencie na Slovensku*. V ňom autorky mapujú takmer 150-ročnú tradíciu vydávania literárnej korešpondencie rozdelenú rokom 1989.

Prvá časť publikácie je zameraná na stredovek a stredovekú literatúru. Andrej Škoviera sa sústreďuje na *Stereotypy v interpretáciách textov o bohoslužobných jazykoch v cyrilo-metodských prameňoch*. Všimá si predovšetkým dva stereotypy: tvrdenie o tom, že slovenský jazyk bol ako bohoslužobný jazyk prvýkrát schválený v Ríme pápežom Hadriánom II. Za druhý stereotyp považuje tvrdenie, že sa slovanský jazyk stal štvrtým, resp. tretím bohoslužobným jazykom. Pri snahe vyvrátiť dané stereotypy pracoval predovšetkým so Životom Konštantína – Cyrila. Martin Golema v príspevku *Citáty, parafrázy a paragramy liturgických zvolaní vo veľkopôstnych jarných dievčenských obradoch a hrách u západných Slovanov. Problém obradového mena Heľuška, Helička* hľadá pôvod používania mena Heľuška a jeho alternatív v dievčenských obradových hrách viazaných na obdobie pôstu. Vychádza z hypotézy, že pôvod tohto obradového mena môžeme hľadať vo Veľkom kánone a v Živote Márie Egyptskej. Pracuje predovšetkým s fónickou podobou slov Héluška a Eleison, ktoré je časťou zvolania Kyrie Eleison z Veľkého kánonu. Katarína Karabová v príspevku *Pseudo-augustínovský spis Soliloquiorum animae ad Deum v kontexte stredovekého pseudoautorstva* upozorňuje na rozdielny spôsob chápania autorstva dnes a v stredoveku. Svoje tvrdenia ilustruje cez komparáciu spomínaného pseudo-augustínovského spisu a pôvodného spisu sv. Augustína Samovravy. Miloslav Konečný v príspevku *Chronica Hungarorum Jána z Turca a Carmen de Carolo Parvo Lorenza de Monacis* porovnáva humanistickú báseň Lorenza de Monacis s textom z kroniky Jána z Turca. Tento text z básne Lorenza de Monacis priamo vychádza. Pavol Markovič v príspevku *K podobám stredovekej kanonizačnej legendy* porovnáva tri základné kanonizačné legendy, a to: Moravsko-panónske legendy, Maurovu legendu a svätoštefanské legendy. Každéj zároveň venuje osobitný priestor. Lenka Rišková sa zamýšľa nad novovekými literárnymi reflexiami stredovekej literárnej kultúry v diele Bohuslava *Tablica Paměti česko-slovenských básnířův aneb veršovcův, kteříž se buďto v Uherské zemi zrodili aneb aspoň v Uhřích živi byli*. Za druhý zdroj vhodný na rekonštrukciu Tablicovho reflektovania stredovekej literatúry považuje autorka príležitostnú báseň *Světlo literního umění, kteréž Panonii v rozličných časích osvěcovalo a ještě osvěcuje*. Martina Zajíčková

načrtáva v príspevku *Stereotypy ako špecifiká diel staršej slovenskej literatúry* istú metódu práce s textom staršej literatúry. Prostredníctvom jednoduchej komparácie diel staršej literatúry *Gentis Slavonicae lacrumae, suspiria et vota* (1642) Jakuba Jakobeja a *Tempus erat, quo parva quidem, sed debita caelo gens* (1614) rozlišuje pozitívny (prirodzený) a negatívny (klišeovitý) stereotyp. Zohľadňuje aj štylistický vzor spomínaných diel – Vergiliov epos *Aeneis*. Osobitný priestor venuje religiozite v diele Jána Hollého.

Druhú časť publikácie venovanú humanizmu a renesancii otvára príspevok Daniela Škovieru *Novolatinské písomníctvo v rámci štúdia klasických jazykov na FiF UK v Bratislave*. Prináša stručnú históriu latinského písomníctva a bádateľských záujmov zameraných na toto písomníctvo vychádzajúcich z Katedry klasickej a semitskej filológie FiF UK. Na analýze cestopisného textu Riccarda Bartoliniho *Hodoeporicon* poukazuje Eva Firmová v príspevku *Textová analýza renesančného cestopisu* na snahu väčšiny humanistických autorov dosiahnuť formálnu a obsahovú dokonalosť antických autorov. Miloslav Konečný v príspevku *Epigramatická tvorba Jána Filického* načrtáva problematiku Filického epigramov predovšetkým v diele *Carminum libri duo*. Upozorňuje na neštandardný rozsah Filického epigramov. Ten môže na jednej strane viesť k spochybneniu „žánrovej monolitnosti“ Filického diela. Môže však slúžiť aj pri sledovaní dobového vnímania epigramu. Dišputy a dizertácie boli typickým žánrom barokovej latinskej odbornej prózy. Katarína Karabová v príspevku *Vedecká dišputa ako ukážka vyzretosti latinského textu* poukazuje na kvalitatívne hľadiská týchto žánrov. Erika Brtáňová vo svojom príspevku *Dve pohrebné reči (Eliáš Láni a Alexandrej Socovský)* analyzuje pohrebné reči venované významnej osobnosti druhej polovice 16. a začiatku 17. storočia, palatínovi Jurajovi Turzovi. Na *Možnosti interpretácie a funkčného vymedzenia básnického textu Jakuba Jakobeja Gentis Slavonicae lacrumae, suspiria et vota* sa vo svojom príspevku sústredil Pavol Markovič. Lenka Rišková v príspevku *Literárny život v slovenskom prostredí v XVI. storočí očami Bohuslava Tablica* ozeľmuje Tablicov spôsob mapovania literárneho života v jeho literárnohistorickej reflexii *Paměti česko-slovenských básníkův aneb veršovcův, kteří se buďto v Uherské zemi zrodili aneb aspoň v Uhřích živi byli*. Zdôrazňuje, že Tablicovou ambíciou nebolo vytvoriť poetologickú charakteristiku tvorby. Vo svojej reflexii teda neuplatňoval poetologické, ale chronologické hľadisko. Ako príklad Tablicovho nového rozmeru chápania literárneho umenia Rišková uviedla portrét Jána Silvána. Predmetom príspevku Lenky Fišerovej *Humanistické a renesančné spisy ako zdrojový materiál pre promočné tlače 18. storočia* bola tlač *De institutione ac venatu falconum (O sokoliarskom výcviku a love)* z roku 1749. Autor v nej zjavne preukázal vysokú erudovanosť a rozhladenosť. Autorstvo tlače sa pripisuje jezuitovi Jurajovi Prayovi (1723 – 1801).

Publikácia z tematického hľadiska združuje rôznorodé štúdie, ktoré spája problematika staršej slovenskej literatúry. Zborník tak predstavuje významný priestor pre prezentáciu základného výskumu.

Katarína Štafurová

Mgr. Katarína Štafurová
Ústav slovenskej literatúry SAV
Konventná 13
811 03 Bratislava
SR
e-mail: Katarina.Stafurova@savba.sk